

Byggnadsordning

Förslag maj 2026

Godkänd av stadsfullmäktige xx.xx.2026

Innehållsförteckning

1. Allmänt	5
1.1 Byggnadsordningens uppgift och mål	5
1.2 Anvisningar om byggsätt	5
1.3 Förhandsutlåtanden om byggprojekt och åtgärder	5
1.4 Definitioner	5
2. Uppförande av byggnadsobjekt	7
2.1 Anpassning av byggnadsobjekt till miljö- och landskapsbilden på byggplatser och allmänna områden	7
2.1.1 Allmänna föreskrifter	7
2.1.2 Tekniska anordningar i fasaden	7
2.1.3 Reparationsbyggande	7
2.2 Byggnadsobjektets placering på byggplatsen	7
2.2.1 Allmänna föreskrifter	7
2.2.2 Byggnadsobjektets höjdläge	8
2.3 Överskridning av gränsen för byggnadsområdet inom tomten	8
2.4 Byggande under jord	8
2.5 Adressangivelse av byggplatsen och byggnadsobjektet	8
2.6 Belysning av byggplatsen och byggnadsobjektet	9
2.7 Reklamanordningar och tekniska anordningar	9
2.7.1 Allmänna föreskrifter	9
2.7.2 Upplysta anordningar	9
2.7.3 Flyttbara anordningar	9
3. Särskilda föreskrifter om byggande utanför detaljplaneområden	10
3.1 Fastställande av område i behov av planering	10
3.2 Krav på byggplatsen	10
3.2.1 Allmänna föreskrifter	10
3.2.2 Krav på byggplatsen	10
3.2.3 Föreskrifter om byggplatser som omfattas av placeringstillstånd för ren omställning	11
3.3 Byggrätt, byggnadsobjektens storlek och användningsändamål	11
3.3.1 Byggplats för bostadshus avsedd för fast boende	11
3.3.2 Byggplats för bostadshus avsedd för fast boende på strandområden	11
3.3.3 Byggplats för fritidsboende på strandområden	11
3.3.4 Byggplats för fritidsboende utanför strandområden	12
3.3.5 Andra byggplatser utanför strandområden	12
3.3.6 Byggande av källar- och vindsutrymmen	13
3.3.7 Livsmedelslokaler	13
3.4 Byggandets omfattning, byggande av gårdsbruksenheter	13
3.4.1 Byggandets omfattning	13
3.4.2 Bostadsbyggande	13
3.5 Djurstall på annat område än gårdsbruksenhet	13
3.5.1 Byggandets omfattning	13
3.5.2 Avståndskrav	14

4.	<i>Byggnade på strandområde</i>	14
4.1	Anpassning av byggnadsobjekt på strandområden.....	14
4.2	Byggnadsobjektets höjdläge på strandområden och andra låglänta områden.....	15
4.3	Områden där fritidsbostadens användningsändamål ändras	15
5.	<i>Tillståndsplikt för byggande</i>	16
5.1	Nybyggnadsobjekt befriade från tillståndsplikt och föreskrifter om dessa.....	17
5.1.1	Allmän föreskrift	17
5.1.2	Inhågnader jämte stödmurar	17
5.1.3	Solcellssystem	18
5.1.4	Luftvärmepumpar	18
5.1.5	Avloppssystem	18
5.1.6	Anordningar som fästs på fasaden	18
5.1.7	Bryggor	18
5.1.8	Växthus och odlingstunnlar	19
5.1.9	Gödselbehållare, flytgödseltankar och plansilor.....	19
5.1.10	Silor och cisterner	19
5.1.11	Rörliga anordningar	19
5.2	Reparationer och ändringar befriade från tillståndsplikt och föreskrifter om dessa.....	19
5.2.1	Inglasning av terrasser och balkonger i bostadshus	19
5.2.2	Skorstenar och eldstäder	20
5.2.3	Ändring av färgton och material på fasader och tak	20
5.2.4	Skyddstak	20
6.	<i>Byggnade på särskilda områden</i>	20
6.1	Värdefulla och skyddade miljöer och objekt.....	20
6.1.1	Definition av ett värdefullt kulturmiljöområde och kulturmiljöobjekt	20
6.1.2	Allmänna föreskrifter för särskilda områden	21
6.1.3	Definition av skyddad byggnad	21
6.1.4	Utredningskrav	21
6.1.5	Fornminnen.....	21
6.2	Byggnade på grundvattenområde.....	21
6.2.1	Skydd av grundvatten och förhindrande av förorening	21
6.2.2	Utredningskrav	23
6.2.3	Placering av energibrunnar på grundvattenområden	23
6.3	Förorenad mark	23
6.4	Skadliga föreningar.....	23
6.5	Beaktande av grundkonstruktioner av trä	23
6.6	Beaktande av buller och vibrationer	23
7.	<i>Biologisk mångfald vid byggande</i>	24
7.1	Beaktande av den biologiska mångfalden på alla bygplatser	24
7.1.1	Allmänna föreskrifter.....	24
7.1.2	Anläggande av gårdsplan	24
7.1.3	Utredningskrav	24
7.2	Särskilda föreskrifter på detaljplaneområden.....	24
7.2.1	Allmänna föreskrifter.....	24
7.2.2	Anläggande av gårdsplan	24
7.3	Särskilda föreskrifter på områden utanför detaljplaneområden.....	25
7.3.1	Allmänna föreskrifter.....	25

7.4	Särskilda föreskrifter på strandområden	25
7.4.1	Allmänna föreskrifter	25
7.4.2	Anläggande av gårdsplan	25
7.5	Värdefulla naturområden	25
7.6	Fågelsäkert byggande	25
8.	<i>Anläggande av gårdsplan .....</i>	<i>26</i>
8.1	Projektering och anläggande av gårdsplan	26
8.1.1	Allmänna föreskrifter	26
8.1.2	Särskild bestämmelse om reparationsbyggande	26
8.1.3	Gårdsplanens höjdläge	26
8.1.4	Terrasseringar och stödmurar	26
8.2	In- och utfart för fordon och trafikarrangemang, räddningsväg	26
8.2.1	In- och utfart för fordon	26
8.2.2	Trafikarrangemangens säkerhet	26
8.2.3	Räddningsväg	27
8.3	Bil- och cykelplatser	27
8.3.1	Motorfordon och eldrivna en-personsfordon	27
8.3.2	Cykelplatser	27
8.4	Avfallshantering	28
8.5	Snö på fastigheten	28
8.6	Dagvatten och dräneringsvatten	28
8.7	Hantering av avloppsvatten	28
9.	<i>Rivning av en byggnad eller en del av den .....</i>	<i>29</i>
10.	<i>Allmänna områden, det offentliga rummet .....</i>	<i>29</i>
10.1	Parker och andra rekreatiomsområden, stränder och bryggor	29
10.1.1	Parker och andra rekreatiomsområden	29
10.1.2	Stränder och bryggor i den offentliga miljön	29
10.2	Byggnadsobjekt i det offentliga rummet	29
10.2.1	Parker och andra rekreatiomsområden	29
10.2.2	Regionala avfallsinsamlingsplatser	29
11.	<i>Arrangemang under byggnadsarbete .....</i>	<i>30</i>
11.1	Etablering, användning och städning av byggarbetsplatsen	30
11.1.1	Etablering och inhägnad av byggarbetsplatsen	30
11.1.2	Trädbestånd som ska bevaras	30
11.1.3	Byggarbetsplatsen ska hållas i städat skick	30
11.1.4	Minskning och bekämpning av olägenheter från byggarbetsplatsen	30
11.1.5	Byggarbetsplatsens avfallshantering	30
11.1.6	Städning av byggarbetsplatsen efter avslutat arbete	30
12.	<i>Underhåll av byggnadsobjekt och miljö .....</i>	<i>31</i>
12.1	Skötsel av byggnadsobjektet och dess omgivning	31
12.2	Förvaring av arbetsfordon och anordningar	31
12.3	Obebyggda tomter och andra områden	31
13.	<i>Ikraftträdande .....</i>	<i>31</i>

1. Allmänt

1.1 Byggnadsordningens uppgift och mål

Utöver bygglagen och byggförordningen samt övriga bestämmelser och föreskrifter om områdesanvändning och byggande ska kommunen iaktta vad som föreskrivs i denna byggnadsordning om inget annat föreskrivs i en generalplan med rättsverkningar, i en detaljplan eller i Finlands byggbestämmelsesamling.

1.2 Anvisningar om byggsätt

För att styra byggandet kan kommunen utfärda anvisningar om byggsätt för enskilda områden eller hela kommunen. Anvisningarna ska främja ett hållbart byggande som är anpassat till områdets särdrag och de lokala specialförhållandena. Föreskrifterna om byggsätt som godkänts med stöd av den tidigare byggnadsordningen gäller som anvisningar om byggsätt enligt denna byggnadsordning.

1.3 Förhandsutlåtanden om byggprojekt och åtgärder

Då ett byggnadsobjekt eller en åtgärd placeras i en värdefull miljö eller ett skyddat objekt ska man i god tid innan åtgärden vidtas tillsammans med byggnadstillsynsmyndigheten utreda olika aktörers behov av utlåtanden och eventuella faktorer som begränsar åtgärden.

1.4 Definitioner

Med **anordning** avses en konstruktion eller apparat som är utformad för att utföra en specifik funktion eller uppgift.

Med **bastubyggnad** avses en byggnad där över hälften av lägenhetsytan utgörs av bastu-utrymmen (basturum, tvättrum, omklädningsrum och motsvarande). Byggnaden kan ha en eldstad men inte fasta matlagningsmöjligheter (spis).

Med **bottenyta** avses den yta som en byggnad upptar på marken.

Med **byggnad** avses ett separat och fast objekt som uppförs på platsen och som är försett med en egen ingång och består av ett takförest utrymme avskilt med väggar.

Med **byggnadsobjekt** avses en byggnad eller en konstruktion som kan inverka på användningen av omgivande områden och vid vars uppförande väsentliga tekniska krav ska beaktas samt ett område som byggs för särskild verksamhet och som har konsekvenser för användningen av omgivande områden.

Med **byggnadsyta** avses i planen angiven yta som är avsedd för placering av byggnader och skyddstak.

Byggplats kan vara en tomt eller en fastighet eller en del av en fastighet som anvisas i en plan eller annars har konstaterats vara lämplig byggplats.

Med **ekonomibyggnad** avses en byggnad på samma gårdstun som huvudbyggnaden. En ekonomibyggnad kan vara förråd, garage eller skyddstak för bil, bastu, gäststuga eller någon annan liknande byggnad som betjänar huvudbyggnadens användningsändamål. En ekonomibyggnad kan vara uppvärmd eller kall.

Fastighet är en i fastighetsregistret registrerad äganderättsenhet av mark- eller vattenområde.

Med **fiskarhus** avses huvudbyggnad uppförd på M-2 områden i strandgeneralplan.

Med **fritidsbostad** avses en bostad som är avsedd att användas för rekreations- och fritidsändamål under en del av året eller året om.

Med **gårdstun** avses byggnader som bildar en funktionellt sammanhängande helhet.

Gäststuga är en byggnad som tillhör en bostadsbyggnad (t.ex. fritidshus eller egnahemshus) och är ämnad för tillfällig övernattning. Byggnaden får inte ha fasta matlagningsmöjligheter. Byggnaden kan vara försedd med uppvärmning och vara isolerad.

Med **huvuddike** avses utfalldike eller motsvarande.

Med **inkvarteringsbyggnad** avses en byggnad som kan användas för kortvarig inkvartering och där gästerna byts ut till och med dagligen.

Som **konstruktioner** klassificeras lätta och flyttbara byggnadsobjekt såsom små (under 12 m²) skjul, lusthus, växthus, sommarkök, lekstugor, soptak och anordningar, såsom parktransformatorer. En konstruktion utnyttjar inte byggrätten.

Källare är ett huvudsakligen underjordiskt utrymme under en byggnads nedersta våning.

Lägenhetsyta anges för bostadslägenheter och beräknas enligt en särskild anvisning i RT-kartoteket.

Med **offentligt rum** avses områden som i detaljplanen definieras som gatuområden, öppna områden, torg-, park-, rekreations- eller trafikområden eller som används för ovannämnda ändamål utanför ett detaljplaneområde.

Ett **skyddstak** är en konstruktion där minst 30 procent av de sammanlagda väggytorna är öppna.

Med **småhus** avses radhus, kopplade småhus, småhus med en eller två bostäder.

Ett **strandområdes** bredd varierar enligt vattendrag och terrängförhållanden. Ett strandområde sträcker sig från strandlinjen in mot land så långt som byggandet inverkar på vattendraget. Ett strandområde sträcker sig i allmänhet högst 200 meter från strandlinjen enligt medelvatten-ståndet.

Med **strandzon** avses en zon nära stranden där naturförhållandena påverkas av havet eller vattendraget och som landskapsmässigt upplevs höra till stranden eller som är aktuell för olika markanvändningsbehov där avsikten är att utnyttja stranden. En strandzon är vanligen en ca 100 meter bred zon beroende på terrängförhållanden.

Taksprång är den del av ett yttertak som skjuter utanför byggnadens yttervägg och skyddar väggen, vanligen ca 0,6 meter, men högst 1,2 meter brett. Taksprång som är bredare än detta räknas till hela sin bredd som skyddstak.

Tomt är en planenlig fastighet i ett detaljplaneområde som har bildats till tomt.

Med **vattendrag** avses bäckar, åar eller motsvarande.

Vind är en våning som finns ovanför en byggnads översta våning och som inte har full höjd.

Våningsytan beräknas efter ytterväggarnas yttermått, med utrymmen som är högre än 1,6 meter inberäknade. Närmare beräkningsanvisningar finns i RT-kartoteket.

2. Uppförande av byggnadsobjekt

2.1 Anpassning av byggnadsobjekt till miljö- och landskapsbilden på byggplatser och allmänna områden

2.1.1 Allmänna föreskrifter

Byggnadsobjektet ska passa in i det omgivande områdets särdrag och det allmänt iakttagna byggsättet med avseende på placering, storlek, form, yttre material, färgsättning, belysning och utformning av fasaden. Byggnadsobjektet ska bilda en helhet som med avseende på miljö- och landskapsbilden är proportionerlig och som beaktar områdets naturvärden, landskapsvärden och historiska värden.

2.1.2 Tekniska anordningar i fasaden

Ventilationsaggregat med anordningar och kanaler samt övriga tekniska anordningar som är synliga i fasaden ska planeras så de passar in i landskapet och byggnaden. Anordningarnas ljudnivå ska planeras med beaktande av omgivningen.

2.1.3 Reparationsbyggande

Vid reparationer och ändringar av byggnadsobjektets fasad ska man sträva efter att bevara stilen och särdragen som är kännetecknande för byggnaden.

2.2 Byggnadsobjektets placering på byggplatsen

2.2.1 Allmänna föreskrifter

Byggnadsobjekt, byggnader och skyddstak ska i detaljplaneområden placeras på byggnadsytan, i generalplaneområden innanför ett område som är avsett för byggande och i oplanerade områden på samma gårdstun som huvudbyggnaden. Om inte något annat bestäms i planen, ska en byggnad, konstruktion och kaj eller brygga placeras minst 4 meter från gränsen mot en grannes fastighet och minst 8 meter från en grannes byggnad.

En rökbastu eller ett annat brandfarligt byggnadsobjekt, såsom en spannmålstork, får inte placeras närmare än 16 meter från mark som någon annan äger eller innehar, inte heller närmare än 20 meter från en byggnad som står på mark som någon annan äger eller innehar. Ett brandfarligt byggnadsobjekt ska placeras från grannens gräns på det sätt som brandföreskrifterna förutsätter.

2.2.2 Byggnadsobjektets höjdläge

Vid uppförande av en byggnad på en ojämn byggplats ska byggnaden placeras med beaktande av terrängförhållandena så att skärningar och fyllningar i terrängen minimeras. Om sockeln eller terrassen blir hög på grund av terrängen ska den anpassas till omgivningen.

Ett byggnadsobjekts höjdläge ska anpassas till den befintliga och planerade omgivningens höjdlägen samt till gatuhöjden och övrig kommunal teknik. Vid bestämmandet av byggnadsobjektets grundningsdjup och lägsta golvhöjd ska avloppsnetets uppdamnings-, grundvatten- och översvämningssvathöjd samt torkningsmöjligheten för grunden beaktas.

De befintliga och planerade höjderna på tomten och det omgivande området (t.ex. höjd på markytan, sockelhöjd, gatuhöjd) ska med tillräcklig noggrannhet framgå av situationsplanen i huvudritningarna. Byggnadstillsynsmyndigheten kan för bedömningen av tillståndsansökan kräva av sökanden att platsen och höjdläget för tomtens hörnpunkter och den planerade byggnadens hörnpunkter märks ut på tomten då tillståndsansökan behandlas.

2.3 Överskridning av gränsen för byggnadsområdet inom tomten

En byggnad och byggnadens delar får av särskilda skäl överskrida den i detaljplanen fastställda gränsen för byggnadsområdet inom tomten enligt följande:

- 1) byggnadens grundkonstruktioner och källarkonstruktioner under markytan enligt behov
- 2) burspråk, skyddstak, taksprång, balkonger, verandor, trappor och andra motsvarande byggnadsdelar får överskridas med högst 1,5 meter.
- 3) ytterväggens tilläggsisolering, tekniska anordningar och annat motsvarande enligt behov.

Överskridningarna får inte medföra betydande olägenheter för miljön eller grannarna. Speciell uppmärksamhet ska fästas på brandsäkerheten. Överskridning i riktning mot granne förutsätter alltid hörande av berörd granne.

2.4 Byggande under jord

Vid byggande under jord ska man genom utredningar säkerställa att byggandet inte inverkar på säkerheten i fråga om redan befintliga konstruktioner och ledningsnät ovan och under jord i omgivningen och användningen av dessa.

2.5 Adressangivelse av byggplatsen och byggnadsobjektet

Ägaren eller innehavaren av en bebyggd byggplats ska på en plats som syns från gatan eller någon annan trafikled och från trafikområdet inne på tomten sätta upp ett tillräckligt högt adressnummer och en eventuell beteckning för trapphuset som tydligt skiljer sig från bakgrunden. Om byggnaden

inte angränsar mot en gata, en trafikled eller ett trafikområde inne på tomten eller i dess omedelbara närhet, ska adressnumret eller en orienteringstavla sättas upp också i början av infarten till tomten.

2.6 Belysning av byggplatsen och byggnadsobjektet

Belysningen på tomten ska arrangeras så att ljusanordningarnas placering, riktning och ljuseffekt ökar säkerheten och trivseln i området och inte i onödan och på ett skadligt sätt skapar störande ljus i omgivningen. Belysningen ska passa in i varje områdes särdrag och i stadsbilden.

2.7 Reklamanordningar och tekniska anordningar

2.7.1 Allmänna föreskrifter

Anordningen på tomten eller ett allmänt område ska i fråga om form, färgsättning och konstruktion passa ihop med byggnaden och omgivningen. Anordningen ska fästas stadigt och får inte försvåra användningen och underhållet av det allmänna området. Anordningarna ska hållas i skick. Söndriga anordningar ska omedelbart antingen repareras eller avlägsnas.

2.7.2 Upplysta anordningar

Anordningens ljuseffekt får inte vara avsevärt starkare än omgivningens belysning. Anordningen får inte blända eller slås på och av upprepade gånger i mörker och inga kraftigt blinkande bilder får visas på skärmen.

2.7.3 Flyttbara anordningar

Anordningen får inte placeras på en fortsättning på ett övergångsställe. En flyttbar reklamanordning får inte placeras på områden reserverade för gångtrafik om inte den fria passagen är minst 3 meter bred.

3. Särskilda föreskrifter om byggande utanför detaljplaneområden

3.1 Fastställande av område i behov av planering

Följande delfaktorer kan ligga som grund för planeringsbehov:

- 1) område som svarar mot bestämmelserna i 16 § lagen om områdesanvändning: miljöpåverkan, inverkan på landskap och rekreativsmöjligheter, byggandets omfattning och konsekvenser
- 2) område som i godkänd generalplan anvisats som ett område i behov av planering
- 3) område som är under planering eller som finns med i planläggningsöversikten
- 4) område som är i behov av förtätning eller förenhetligande av ett område
- 5) område där ansökan inte stämmer överens med anvisad markanvändning i godkänd plan.

Övriga områden där de särskilda förutsättningarna för beviljande av bygglov kan behöva utredas noggrannare, anges som granskningsområden för planeringsbehov:

- a) vattentjänstverkets utbyggnadsområde för kommunal avloppsledning
- b) område som reserverats i plan som behov av vägförbindelse
- c) områden som visar stark lokal utveckling
- d) nationellt betydelsefulla kulturmiljöer.

3.2 Krav på byggplatsen

3.2.1 Allmänna föreskrifter

Byggplatser ska vara lämpliga vad beträffar läget, formen, terrängförhållandena och jordmånen och ha tillräckligt stor yta för byggande.

Den som påbörjar ett byggprojekt ska på förhand utreda om fastigheten lämpar sig för byggande med beaktande av planbestämmelser, byggrätt, skyddsvärden, historiska värden och naturvärden samt av prognoser över föränderliga klimatförhållanden.

Byggnader ska placeras minst 7 meter från huvuddiken, 20 meter från vattendrag och 5 meter från hushållsvattenbrunnar. Med huvuddike avses utfalldike eller motsvarande. Med vattendrag avses här bäckar, åar eller motsvarande.

3.2.2 Krav på byggplatsen

Byggplatsen ska vara lämplig för byggande med hänsyn till dess läge, form och terrängförhållanden. Minimiarealen för en ny byggplats utanför ett detaljplaneområde där det inte finns bestämmelser om byggplatsens storlek:

Utanför detaljpanelagt område ska byggplatsens storlek vara:

1. 2000 m² i allmänhet
2. 2000 m² på strandområden, strandlinjens minimilängd 40 meter.
3. 1000 m² för fiskarhus.

Minimikravet på byggplatsens areal gäller inte ombyggnad, reparationer och ändringar eller mindre tillbyggnader om byggplatsen förblir densamma och förutsättningar för beviljande av bygglov annars föreligger.

3.2.3 Föreskrifter om byggplatser som omfattas av placeringstillstånd för ren omställning

Minimiarealen för en byggplats som omfattas av placeringstillstånd för ren omställning utanför ett detaljplaneområde är 5000 m² (vätgasanläggning osv).

3.3 Byggrätt, byggnadsobjektens storlek och användningsändamål

3.3.1 Byggplats för bostadshus avsedd för fast boende

På en byggplats för bostadshus är det tillåtet att uppföra ett bostadshus med högst två bostäder och ekonomibygnader som betjänar huvudbyggnaderna. Bostadshusets största tillåtna antal våningar är två. Byggrätten är högst 25% av byggplatsens areal.

3.3.2 Byggplats för bostadshus avsedd för fast boende på strandområden

Byggandets storlek Den totala byggrätten är $e=0,10$ men maximalt 350 m² våningsyta. Byggrätt för bostadshus är maximalt 250 m² och antalet våningar är högst 1,5. Byggnaden placeras minst 20 meter från strandlinjen vid normalvattenstånd. Arbetslokal/ lagerbyggnad får vara högst 100 m². Byggnadernas högsta tillåtna höjd är maximalt 7,00 meter från sockelhöjd tillnocken.

3.3.3 Byggplats för fritidsboende på strandområden

På en byggplats på ett strandområde avsedd för fritidsboende i strandgeneralplan -RA är det tillåtet att uppföra en (1) fritidsbostad jämte ekonomibygnader. Fritidsbostadens största tillåtna antal våningar är 1,5. Ekonomibygnader som kräver tillstånd ska vara i ett plan, proportionella och sekundära i förhållande till huvudbyggnaden. Byggrätten på en byggplats för fritidsboende är 200 m² våningsyta, dock får den inte överstiga 10% av fastighetens areal.

Avståndet från en byggnad eller konstruktion till strandlinjen samt placeringen på byggplatsen skall bestämmas så att landskapets naturenlighet i mån av möjlighet bevaras. Dock ska tillståndspliktiga byggnaders avstånd från strandlinjen enligt medelvattenståndet, om inte annat följer av det ovanstående kravet, vara minst 20 meter. Byggnadernas högsta tillåtna höjd är maximalt 7,00 meter från sockelhöjd tillnocken.

Byggrätten fördelas enligt följande:

- En (1) fritidsbostad högst 130 m² våningsyta
- En separat bastubyggnad högst 35 m² våningsyta
- En separat gäststuga högst 35 m² våningsyta.
- Andra byggnader t.ex. ekonomibygnader och båtskjul.

Byggplatser inom strandskyddsprogrammet samt öar mindre än 2 ha

Område framkommer i Bilaga 1.

På en byggplats på ett strandområde avsedd för fritidsboende i strandgeneralplan -RA är det tillåtet att uppföra en (1) fritidsbostad jämte ekonomibygnader. Fritidsbostadens största tillåtna antal våningar är 1,5. Ekonomibygnader som kräver tillstånd ska vara i ett plan, proportionella och sekundära i förhållande till huvudbyggnaden. Byggrätten på en byggplats för fritidsboende är 140 m² våningsyta, dock får den inte överstiga 10% av fastighetens areal.

Avståndet från en byggnad eller konstruktion till strandlinjen samt placeringen på byggplatsen skall bestämmas så att landskapets naturenlighet i mån av möjlighet bevaras. Dock ska tillståndspliktiga byggnaders avstånd från strandlinjen enligt medelvattenståndet, om inte annat följer av det ovanstående kravet, vara minst 20 meter. Byggnadernas högsta tillåtna höjd är maximalt 7,00 meter från sockelhöjd till nocken.

Byggrätten fördelas enligt följande:

- En (1) fritidsbostad högst 90 m² våningsyta
- En separat bastubyggnad högst 35 m² våningsyta
- En separat gäststuga högst 35 m² våningsyta
- Andra byggnader t.ex. ekonomibygnader och båtskjul.

På byggplats med benämning M-2 i strandgeneralplanen får uppföras:

- fiskarhus 30 m²

I samband med fiskarhuset får byggas icke tillståndspliktiga byggnader som betjänar fiskarhuset:

- en separat bastubyggnad
- en ekonomibygnad.

Byggrätt för fiskarläger är maximalt 5% av byggbart område i strandgeneralplanen.

3.3.4 Byggplats för fritidsboende utanför strandområden

På en byggplats avsedd för fritidsboende utanför ett strandområde är det tillåtet att uppföra en fritidsbostad med högst en bostad jämte ekonomibygnader. Fritidsbostadens största tillåtna antal våningar är 1,5. Byggrätten på en byggplats för fritidsboende är 25% av byggplatsens areal.

3.3.5 Andra byggplatser utanför strandområden

På andra än byggplatserna i 3.3.1–3.3.4 får högst 25% av byggplatsens areal bebyggas.

3.3.6 Byggande av källar- och vindsutrymmen

Utanför ett detaljplaneområde får utrymmen som är avsedda för byggnadens huvudsakliga ändamål placeras under markytan eller på vindsnivå om det med beaktande av byggnadens höjdläge och fasad passar in i byggplatsens terräng och omgivning.

3.3.7 Livsmedelslokaler

Småskalig livsmedelsförädling och gårdsförsäljning är tillåten i anslutning till bostad eller jordbruksfastighet, om verksamheten inte orsakar sanitära olägenheter för grannar eller miljö. Byggnader för sådan verksamhet ska följa övriga regler i byggnadsordningen och gällande livsmedelslagstiftning. Livsmedelslokaler ska placeras och utformas så att verksamheten inte orsakar olägenhet för boende i närområdet vad gäller buller och lukt. Lokalerna ska ha tillgång till ändamålsenlig ventilation, hushållsvatten, avlopp och avfallshantering enligt gällande bestämmelser. Livsmedelstillsynsmyndigheten övervakar och ger mer anvisningar. I avsnittet angivna anvisningar kan också i viss mån tillämpas på detaljplanerade områden.

3.4 Byggandets omfattning, byggande av gårdsbruksenheter

3.4.1 Byggandets omfattning

På en byggplats för ett gårdsbruks gårdscentrum får högst 25% av byggplatsens areal bebyggas.

Byggplatsens exploateringsgrad för växthus får utgöra högst 50% av byggplatsens areal.

Byggnadstillsynsmyndigheten ger tillstånd att i anslutning till driftscentrum för en gårdsbruksenhet som används för bedrivande av jordbruk bygga hus som lämpar sig för gårdsbruksturism.

3.4.2 Bostadsbyggande

Byggplatsens exploateringsgrad får utgöra högst 25% av byggplatsens areal, varvid bostadsbyggnadens exploateringsgrad får utgöra högst 15%.

3.5 Djurstall på annat område än gårdsbruksenhet

3.5.1 Byggandets omfattning

Byggande av djurstall är tillåtet i huvudsak utanför detaljplaneområden.

På detaljplaneområden får det utöver utrymmen för sällskapsdjur tillfälligt under sommaren placeras till exempel djurstall och rasthagar för får eller höns på platser som lämpar sig för ändamålet, bara djuren inte medför olägenheter för omgivningen eller hälsan.

Utanför detaljplaneområden, på byggplatser som är större än 5.000 m² får det byggas djurstall eller rast- och beteshagar för djur, då omfattningen är småskalig, så som stall för hästar (1–3 hästar) eller andra djurstall (till exempel för får eller alpackor) eller anläggas hundskogar eller andra liknande om-

råden, om byggplatsen lämpar sig för ändamålet och övriga föreskrifter möjliggör det. Rast- och beteshagarna ska placeras på tillräckligt långt avstånd från bl.a. grannar, hushållsvattenbrunnar, utfallsdiken och vattendrag.

Ladugårdar, svinhus eller andra liknande djurstall för större husdjur får inte placeras på en byggplats som är mindre än 2 hektar.

I djurhållningen ska dessutom miljöskyddslagstiftningen och Livsmedelsverkets och hälsoinspektörens anvisningar iakttas.

3.5.2 Avståndskrav

Om avstånds- och placeringskrav som gäller djurstall samt om behandling och lagring av gödsel stadgas närmare i miljöskyddslagen samt i statsrådets förordningar. Avståndskrav som berör brandsäkerhet i djurstall stadgas närmare i miljöministeriets förordningar om byggnaders brandsäkerhet. För byggande där understöd från jord- och skogsbruksministeriet ansöks gäller dessutom jord- och skogsbruksministeriets förordning om brandtekniska krav för byggnader som understöds.

Minimivståndet från nya djurstall, djurskydd, maneger, gödselstäder och inhägnader till grannens byggnad ska vara minst 50 meter då det i närheten av gränsen finns bostad, daghem, skola eller andra objekt som kan störas, om inte grannens skriftliga medgivande finns. Vid tillbyggnad av gamla djurstallar ska tillbyggnaden ske bort från den plats där olägenhet kan uppstå, förutsatt att det är tekniskt möjligt till rimlig kostnad.

4. Byggnad på strandområde

4.1 Anpassning av byggnadsobjekt på strandområden

I en strandzon som hör till ett strandområde vid hav eller annat vatten får byggnadsobjekt inte uppföras utan en detaljplan eller en sådan generalplan med rättsverkningar där det särskilt bestäms att generalplanen eller en del av den kan användas som grund för beviljande av bygglov (72 § i lagen om områdesanvändning).

Strandområdes bredd varierar enligt vattendrag och terrängförhållanden. Ett strandområde sträcker sig från strandlinjen in mot land så långt som byggandet inverkar på vattendraget. Ett strandområde sträcker sig i allmänhet högst 200 meter från strandlinjen enligt medelvattenståndet. Med strandzon avses en zon nära stranden där naturförhållandena påverkas av havet eller vattendraget och som landskapsmässigt upplevs höra till stranden eller som är aktuell för olika markanvändningsbehov där avsikten är att utnyttja stranden. En strandzon är vanligen en ca 100 meter bred zon beroende på terrängförhållanden.

Byggnader bör ha en dämpad färgton och passa in i landskapet.

Tillståndspliktiga byggnaders avstånd från strandlinjen enligt medelvattenståndet ska vara minst 20 meter.

4.2 Byggnadsobjektets höjdläge på strandområden och andra låglänta områden

Den lägsta rekommenderade bygghöjden avser den höjdnivå under vilken konstruktioner som tar skada vid vata inte ska placeras. Utöver översvämningshöjden ska tillägghöjden till följd av vattendragets särdrag och byggnadens användningsändamål beaktas.

Byggnader ska placeras utanför områden med översvämningrisk eller så ska hanteringen av översvämningrisken säkerställas på annat sätt. Vid byggande på strandområden ska den som påbörjar ett byggprojekt beakta variationerna i vattenståndet med tillräckligt stor säkerhet. Vid fastställandet av en byggnads höjdläge ska man även beakta byggnadens användningsändamål, byggsätt och tillägghöjden till följd av vattendragets särdrag (till exempel is som tränger upp på land och sjögångens inverkan).

I meteorologiska institutets publikationen *Pitkän aikavälin tulvariskit ja alimmat suosittelavat rakentamiskorkeudet Suomen rannikolla* har de lägsta rekommenderade bygghöjderna längs Östersjökus-ten angetts. Bygghöjderna anges utan tillägghöjd, eftersom tillägghöjden beror på byggplatsens läge. Den lägsta rekommenderade bygghöjden utan tillägghöjd är +2,0 m (N2000). För beräkning av tillägghöjd kan anvisningar i handboken *Tulviin varautuminen rakentamisessa* användas. Det är också möjligt att begära utlåtande från Meteorologiska institutet.

Vid vattendrag, såsom sjöar och älvar, kan utlåtande om den lägsta bygghöjden begäras från NTM-centralen i Södra Österbotten. Vid fastställandet av den lägsta bygghöjden rekommenderas att utgångshöjden är höjden på en översvämning som inträffar en gång på 100 år och till vilken en prövningsbaserad tillägghöjd enligt byggnadstyp och varje vattendrags särdrag och vågmarginal läggs till. För byggnader som ur samhällelig synpunkt är viktiga, eller byggnader som kan orsaka betydande fara för miljön eller hälsan om de nås av vatten, bör man vid beräkningen av den lägsta bygghöjden utgå från den nivå en översvämning med återkomstintervallen en gång på 250 år når.

4.3 Områden där fritidsbostadens användningsändamål ändras

Områden där användningsändamålet för en fritidsbostad önskas ändras, krävs ett undantagslov om ändringen inte följer godkänd plan. Ansökan om ett sådant lov bör innehålla en detaljerad plan över den avsedda ändringen, inklusive eventuella påverkan på kringliggande miljö och infrastruktur. Undantagslovet syftar till att säkerställa att ändringarna är förenliga med lokala regler och planer och att de sker på ett hållbart och lämpligt sätt.

- Byggplatsens areal måste vara minst 2000 m²
- Bygghöjd enligt byggnadsordningens punkt 4.2
- Det finns ingen risk för översvämning
- Fastighetsägaren ansvarar för och bekostar själv tillgången på hushållsvatten, el samt avloppsrening
- Byggnaderna ska uppfylla kraven på fast bostad enligt Bygglagen, byggnadsordningen och byggestämmelser
- Byggplatsen ska ha fast vägförbindelse samt vägen ska ha vinterunderhåll och tillräcklig bärförmåga året om

- Byggandets storlek Den totala byggrätten är $e=0,10$ men maximalt 350 m^2 våningsyta. Byggrätt för bostadshus är maximalt 250 m^2 och antalet våningar är högst 1,5. Byggnaden placeras minst 20 meter från strandlinjen vid normalvattenstånd. Arbetslokal/ lagerbyggnad får vara högst 100 m^2 . Byggnadernas högsta tillåtna höjd är maximalt 7,00 meter från sockelhöjd tillnocken.

5. Tillståndsplikt för byggande

Bygglov krävs med stöd av 42 § bygglagen för uppförande av ett nytt byggnadsobjekt om objektet är:

1. ett bostadshus (t.ex. egnahemshus, fritidshus o.s.v.)
2. en byggnad på minst 30 m^2 eller 120 m^3
3. ett skyddstak på minst 50 m^2
4. en konstruktion för allmänheten som kan användas av minst fem fysiska personer samtidigt förutom en evenemangskonstruktion som hålls på plats i högst tre månader (t.ex. en flyttbar kiosk, läkare o.s.v.)
5. en minst 30 meter hög mast eller skorstenspipa (t.ex. ett vindkraftverk)
6. en lysande reklamanordning på minst 2 m^2
7. en energibrunn (borrhål för bergvärme)
8. ett område som byggs för särskild verksamhet och som har konsekvenser för användningen av omgivande områden (t.ex. solpanelsfält, idrottsområde o.s.v.).

Uppförande av ett nytt byggnadsobjekt kräver också bygglov om byggandet har mer än obetydliga konsekvenser för områdesanvändningen, stadsbilden, landskapet, kulturarvet eller miljö-aspekterna, om byggandet förutsätter myndighetstillsyn för säkerställande av att de väsentliga tekniska kraven uppfylls eller om byggnadstillsynen behöver övervaka uppförandet av byggnadsobjektet med tanke på det allmänna intresset. Bygglov behövs dock inte om åtgärden baserar sig på en gatuplan enligt lagen om områdesanvändning, en godkänd vägplan enligt lagen om trafik-system och landsvägar (503/2005) eller en godkänd järnvägsplan enligt banlagen (110/2007). Kommunen får i byggnadsordningen dock bestämma att det i kommunen eller en del av den inte behövs bygglov för sådana byggprojekt som avses i detta moment, om byggprojektet kan betraktas som ringa.

Bygglov behövs också enligt 42 § i bygglagen för sådana reparationer och ändringar som kan jämföras med uppförandet av en byggnad samt för utvidgning av en byggnad eller utökning av det utrymme som räknas till byggnadens våningsyta. Vid reparation av ett byggnadsobjekt behövs bygglov, om reparationen i större utsträckning än ringa gäller avhjälpan av en sanitär olägenhet som konstaterats inom åtgärdsområdet, om den bärande konstruktionen inom åtgärdsområdet är skadad, om reparationsåtgärderna kan äventyra byggnadsobjektets sundhet eller säkerhet eller om reparationen har betydande konsekvenser för stadsbilden, landskapet eller kulturarvet. Bygglov behövs också för reparation som gäller ett byggnadsobjekts väsentliga särdrag. Det behövs alltid bygglov, om

1. en byggnad som skyddats med stöd av en plan eller lag eller en historiskt eller arkitektoniskt värdefull byggnad repareras eller ändras på ett sätt som har betydande konsekvenser för det värde som ska skyddas eller det arkitektoniska värdet
2. reparationer eller ändringar av byggnadens klimatskal eller installationssystem kan ha stor inverkan på byggnadens energiprestanda eller på energi- och miljökonsekvenserna under byggnadens hela livscykel
3. ändamålet med byggnaden eller en del av den ändras väsentligt.

Enligt RP 139/2022 krävs tillstånd bl.a. för

- förnyande av avloppsvattensystem (endast gråvatten)
- delning och sammanslagning av en bostad
- ändring av takformen

Till objekt som anses förutsätta myndighetstillsyn hör bland annat kemikalieobjekt som faller under kemikaliesäkerhetslagen, energilager och vindkraftverk.

5.1 Nybyggnadsobjekt befriade från tillståndsplikt och föreskrifter om dessa

5.1.1 Allmän föreskrift

Projekt som enligt 42 § 2 mom. i bygglagen avses som ringa är sådana byggnadsobjekt som uppfyller följande villkor och som befrias från tillståndsplikt.

Även om åtgärden inte kräver tillstånd från byggnadstillsynsmyndigheten ska den utföras i enlighet med planbestämmelser, brandföreskrifter, byggbestämmelser, miljöskydds- och avfallshanteringsbestämmelser och eventuell plan för kulturmiljövård samt anpassas till den byggda miljön. Dessutom ska det finnas tillräckligt med bygggrätt kvar på byggplatsen. Byggnadstillsynsmyndigheten kan kräva att åtgärden ändras om ovanstående bestämmelser inte har följts. Även när det gäller byggnader och konstruktioner som är undantagna från tillståndsplikt ska den som påbörjar ett byggprojekt se till att de utformas och uppförs i enlighet med de bestämmelser och föreskrifter som gäller för byggande (Byggl 91 §). En byggnad som är undantagen från tillståndsplikt kan också omfattas av andra skyldigheter, t.ex. fastighetsskatt.

5.1.2 Inhägnader jämte stödmurar

Inhägnadens och stödmurens material, form och färgton ska vara karakteristiska för området och passa in i landskapet. Inhägnaden får inte störa sikten mot en gata eller väg.

Uppförandet av en inhägnad på fastighetsgränsen mellan tomter är befriat från tillståndsplikt då tomtinnehavarna tillsammans har kommit överens om uppförandet och underhållet av inhägnaden mellan tomterna och då

1. maximihöjden på bostadstomternas inhägnad jämte stödmurar är 1,6 meter (stödmurens maximihöjd är 1,2 meter)
2. maximihöjden på inhägnaden på industri-, affärs- och lagertomter är 2,0 meter
3. maximihöjden på inhägnaden på andra tomter är 1,6 meter.

Uppförandet av en inhägnad som placeras helt och hållet på tomtens sida och som angränsar till en gata, park och annat allmänt område är befriat från tillståndsplikt då inhägnaden mot gatan/vägen inte stör sikten till vägen och då

1. inhägnaden jämte stödmurar mot gatan är högst 1,6 meter

2. inhägnaden jämte stödmurar mot parker och andra områden är högst 1,6 meter
3. maximihöjden på inhägnaden på industri-, affärs- och lagertomter är 2 meter
4. maximihöjden på inhägnaden på andra tomter är 1,6 meter.

Uppförandet av en stödmur på fastighetsgränsen med samtycke av ägaren eller innehavaren av grannfastigheten är befriat från tillståndsplikt då stödmurens höjd är högst 1 meter.

5.1.3 Solcellssystem

Solcellssystem ska anpassas till byggnaden så att landskapsbilden inte försämras. Panelytan får inte orsaka störande reflektioner i omgivningen. Panelfält eller solfångare som placeras parallellt med en byggnads tak är befriade från tillståndsplikt då deras totala areal är under 50 m². Panelfält eller solfångare som installeras på annat sätt är befriade från tillståndsplikt då deras totala areal är under 10 m².

Solcellssystem ska anpassas till byggnaden så att stadsbilden inte försämras.

Vid skyddade objekt och i värdefulla kulturmiljöer krävs bygglov för installerade av solcellssystem.

5.1.4 Luftvärmepumpar

Luftvärmepumpar ska placeras så att de inte är till olägenhet för näromgivningen. Vid skyddade objekt och i värdefulla kulturmiljöer får luftvärmepumpar inte placeras på fasaden mot gatan. Placering av en luftvärmepump på andra än skyddade byggnader är befriad från tillståndsplikt.

5.1.5 Avloppssystem

Anslutning av en byggnad till vattentjänstverkets avloppsledningsnät är befriad från tillståndsplikt.

Uppförandet av ett fastighetsspecifikt avloppsvattensystem är befriat från tillståndsplikt då det är fråga om uppförande av ett s.k. gråvattensystem som inte placeras på ett grundvattenområde och om byggnaden inte har ett trycksatt vattensystem.

5.1.6 Anordningar som fästs på fasaden

Följande åtgärder är befriade från tillståndsplikt på andra än skyddade områden och byggnader:

- placering av antenner på byggnadsobjekt eller gårdsplaner
- montering av skyltar som fästs på fasaden
- montering av markiser.

5.1.7 Bryggor

Uppförandet av en brygga är befriat från tillståndsplikt då bryggan är högst 15 meter lång och arealen är högst 40 m². Bryggan får inte korsa farled eller på annat sätt störa båttrafiken.

5.1.8 Växthus och odlingstunnlar

Växthus och odlingstunnlar är befriade från tillståndsplikt då växthusets byggnadsareal är under 30 m² och odlingstunnelns är under 30 m².

5.1.9 Gödselbehållare, flytgödseltankar och plansilor

Gödselbehållare, flytgödseltankar och plansilor utan tak på en gårdsbruksenhets gårdscentrum utanför ett detaljplaneområde är befriade från tillståndsplikt då gödselbehållarnas och plansilornas byggnadsareal är under 50 m² och flytgödseltankarnas volym är under 120 m³.

5.1.10 Silor och cisterner

Silor och cisterner på en gårdsbruksenhets gårdscentrum utanför ett detaljplaneområde är befriade från tillståndsplikt då silornas eller cisternernas volym är under 200 m³ eller den totala höjden är under 10 meter.

5.1.11 Rörliga anordningar

Kvarhållande av rörliga anordningar som är i vanligt friluftsbekymmer och rekreativ bruk (husvagn, husbil eller motsvarande) och som placeras på tomten är befriat från tillståndsplikt då

1. den rörliga anordningen är högst 4 meter hög och dess totala yta under 30 m²
2. att fasadernas färgtoner och material passar in i miljön och är dämpade
3. den kvarhålls på plats i högst 6 månader.

5.2 Reparationer och ändringar befriade från tillståndsplikt och föreskrifter om dessa

Projekt som enligt 42 § 2 mom. i bygglagen avses som ringa är byggnadsobjekt och byggåtgärder som uppfyller följande villkor och som befrias från tillståndsplikt.

5.2.1 Inglasning av terrasser och balkonger i bostadshus

Inglasning av terrasser och balkonger under 50 m² är befriad från tillståndsplikt då

1. Minst 30% av inglasningen kan öppnas i den del som angränsar utåt
2. Terrasser och balkonger är sektionerade enligt brandbestämmelserna. För fastigheter med fler än tre bostäder ska det i samband med tillståndsprövningsprocessen finnas en godkänd enhetlig plan enligt vilken inglasningen kan genomföras.

Skyddade objekt, värdefulla kulturmiljöer

Befrielse från tillståndsplikten gäller inte skyddsobjekt eller (RKY)områden (Vasavägen).

5.2.2 Skorstenar och eldstäder

Installation av braskaminer och skorstenar är befriade från tillståndsplikt om installationen inte kräver ändringar i bärande konstruktioner.

5.2.3 Ändring av färgton och material på fasader och tak

Färgtonen och material på fasader och tak ska vara karakteristisk för området och tidpunkten då byggnaden uppfördes. Ändring av färgtonen och byte av fasadmaterial mot ett motsvarande material på en byggnads fasad och tak är befriad från tillståndsplikt utanför detaljplaneområden. Ändring av färgtonen och byte av fasadmaterial mot ett motsvarande material på en byggnads fasad och tak är befriad från tillståndsplikt på detaljplaneområden då planbestämmelser och anvisningar om byggsätt iakttas.

Befrielse från tillståndsplikt gäller inte skyddade byggnader.

5.2.4 Skyddstak

Skyddstak med en byggnadsarea under 50 m² är befriade från tillståndsplikt. Detta gäller även när skyddstaket uppförs som en tillbyggnad till en befintlig byggnad.

6. Byggnade på särskilda områden

6.1 Värdefulla och skyddade miljöer och objekt

6.1.1 Definition av ett värdefullt kulturmiljöområde och kulturmiljöobjekt

Med värdefulla kulturmiljöområden och kulturmiljöobjekt avses följande områden och objekt:

1. riksomfattande värdefulla byggda kulturmiljöer som grundar sig på Museiverkets inventering (byggda kulturmiljöer av riksintresse, RKY)
2. nationellt värdefulla landskapsområden (VAMA)
3. landskapsmässigt betydelsefulla kulturmiljöer som anvisats i landskapsplanen och som omfattar områden i både den landskapsmässiga och byggda kulturmiljön
4. lokalt värdefulla byggnadsobjekt och byggnadsområden som anvisats i vårdplanen för kulturmiljön
5. områden och delar av områden som är värdefulla med tanke på stadsbilden och kulturmiljön och som anvisats i detalj-, general- och delgeneralplanen och där den byggda miljöbilden bevaras
6. separata värdefulla byggnader eller andra objekt som anvisats i general- och delgeneralplanerna
7. särskilt fastställda värdefulla områden och objekt.

6.1.2 Allmänna föreskrifter för särskilda områden

Vid byggprojektering på värdefulla kulturmiljöområden och landskapsområden ska särskild uppmärksamhet fästas vid byggnadsobjektets placering i omgivningen, landskapet, 23 byggnadsbeståndet och vid bevarandet av områdets särdrag så att kulturmiljövärdet och landskapsvärdet bevaras. Byggnadsbestånd och gårdar på området ska bevaras och repareras med värnande om traditionerna. Byggnaderna ska ske med särskild hänsyn till områdets kulturhistoriska och landskapsmässiga värden. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid enhetliga fasadmaterial och byggnadernas placering i miljön, landskapet och områdets byggnadsbestånd för att bevara de landskapsmässiga värden med sina särdrag. Historiskt och landskapsmässigt värdefulla byggnader får inte rivas utan tvingande orsak. En skyddad byggnad får inte ändras eller användas så att byggnadens skyddsvärde minskar.

6.1.3 Definition av skyddad byggnad

Då en planbestämmelse eller ett skyddsbeslut förbjuder ändring av stilen och särdragen på en byggnads fasad betraktas som en sådan ändring av stil och särdrag ändring av en byggnads fasad, tak, dörrar och fönsterramar och fönsterkarmar i fråga om material, färgsättning och fönsterindelning. Då skyddet gäller en byggnads interiör betraktas som ändring av stilen och särdragen ändring av in- nertak, väggar, golv, lister, beslag och belysning samt fasta inventarier.

6.1.4 Utredningskrav

Vid uppförande av en ny byggnad eller en tillbyggnad på en sådan tomt för vilken detaljplanen varit i kraft över 13 år ska tomtens eventuella kulturvärden utredas. Då åtgärden riktar sig mot en värdefull kulturmiljöhelhet, ett värdefullt objekt eller en skyddad byggnad ska man i god tid innan åtgärder som påverkar stadsbilden/landskapsbilden vidtas för ändring av användningsändamål eller interiör kontakta byggnadstillsynsmyndigheten samt begära utlåtande av museimyndigheten om ändringsprojektet och objektets kulturhistoriska värde.

6.1.5 Fornminnen

Vid byggande på planområde eller utanför, ska utöver den byggda kulturmiljön alltid beaktas redan kända och också eventuella arkeologiska fornminnen. För att kunna utreda det arkeologiska kulturarvets inverkan på byggförutsättningarna, ska ett ställningstagande begäras av det museum som har det regionala ansvaret för myndighetsuppgifterna (lag om fornminnen 14 §).

6.2 Byggande på grundvattenområde

6.2.1 Skydd av grundvatten och förhindrande av förorening

Vid utförande av byggarbeten ska särskild uppmärksamhet fästas vid skyddet av grundvatten och förhindrandet av förorening av ytvatten på grundvattenområden samt på avrinningsområden för vattenförsörjningsvattendrag. Endast infiltrering av rent dagvatten är möjlig på området. Vid grävningsarbeten ska ett tillräckligt skyddsskikt lämnas mellan grundvattnets yta och markytan och vid utfyllningsarbeten ska utfyllnadsmaterialet bestå av rena marksubstanser som lämpar sig för utfyllnad. På grundvattenområden eller i dess närhet får inte placeras produktionsanläggningar som hanterar och/eller förvarar farliga kemikalier som faller under kemikaliesäkerhetslagen.

6.2.2 Utredningskrav

Vid byggprojekteringen ska byggandets inverkan på grundvattnets kvalitet, höjdläge och flöde undersökas vid behov. Byggnad på viktiga grundvattenområden och en bestående sänkning av grundvattnet förutsätter en hanteringsplan och ett kontrollprogram för grundvattnet.

6.2.3 Placering av energibrunnar på grundvattenområden

Placering av energibrunnar på grundvattenområden förutsätter förutom bygglov även tillstånd enligt vattenlagen.

6.3 Förorenad mark

Om marken på tomten eller det omgivande området är förorenad eller misstänks vara förorenad ska marken undersökas. Tillsynsmyndigheten ska underrättas om förorenade markområden och sanering av dessa. Förorenad mark ska saneras så den lämpar sig för byggande före byggandet inleds.

6.4 Skadliga föreningar

Om skadliga föreningar (t.ex. radon eller arsenik) upptäcks under byggprojekteringen eller byggnadsarbetet ska tillsynsmyndigheten utan dröjsmål underrättas om detta. Specialbeskrivningen ska ange strukturella lösningar för bekämpningen av radon med vilka man ser till att radonhalten i inomhusluften i de nya bostads- och arbetsutrymmena som uppförs och renoveras inte överskrider de riksfattande riktvärdena. Om markens renhet inte entydigt har kunnat utredas på basis av undersökningarna kan byggnadstillsynsmyndigheten ålägga tillståndssökanden att genom planering av grundkonstruktionen och ventilationen säkerställa att eventuella skadliga föreningar i marken inte kommer in i byggnaden.

6.5 Beaktande av grundkonstruktioner av trä

I områden där träpålar eller andra konstruktioner av trä har använts i husgrunden får man inte påverka den rådande grundvattennivån negativt genom byggande och inte heller hindra grundvattnets flödesmöjligheter. En så stor del av tomten som möjligt ska anläggas med ytmaterial som släpper igenom vatten. Även kortvariga förändringar i grundvattnet under byggnadsarbetet kräver en plan för grundvattenhanteringen som utarbetats av en expert samt ett relaterat kontrollprogram för grundvattnet.

6.6 Beaktande av buller och vibrationer

Vid projektering och uppförande av en byggnad ska med beaktande av byggnadens användningsändamål särskild uppmärksamhet fästas vid bekämpning av buller, stombuller och vibrationer som tränger in i byggnaden utifrån. I närheten av landsvägar och gator ska vibrationer som trafiken eventuellt orsakar i marken på byggplatsen samt eventuellt stombuller beaktas vid placeringen av byggnaderna och planeringen av konstruktionerna. Vibrationsnivåerna i marken som trafiken orsakar ska vid behov utredas genom mätningar. Vid byggande på väg- eller gatubullerområden ska det vid behov

före byggnaden tas i bruk kontrolleras att ljudisoleringen är tillräcklig genom bullermätning. Vid projektering av externa tekniska anordningar i en byggnad ska deras lämplighet och funktion säkerställas på platsen i fråga. Projekteraren ska utreda och säkerställa att planen är anpassad till byggplatsen.

7. Biologisk mångfald vid byggande

7.1 Beaktande av den biologiska mångfalden på alla byggplatser

7.1.1 Allmänna föreskrifter

Vid byggprojekteringen ska bevarandet och utökandet av trädbeståndet och grönområden beaktas. En så stor del av byggplatsen som möjligt ska bevaras gröntäckt och vattengenomtränglig. Gröna tak betraktas också som gröntäckta områden. Med begreppet gröna tak avses här tak som är täckta med levande växtlighet, som sedum, gräs eller örter. Vid byggande ska man sträva efter att bevara träd som inte måste fällas med tanke på byggandet.

7.1.2 Anläggande av gårdsplan

De obebyggda delarna av tomten ska i första hand bevaras så naturenliga och trädbevuxna som möjligt. De delar av gårdsplanen som ska behandlas ska i mån av möjlighet genomföras i skikt som släpper igenom vatten och planteringar och grönanläggningar ska gynnas på dessa. I planteringar och på gröna tak ska mångsidiga och naturliga växtarter som är lämpliga för växtförhållandena på platsen gynnas. Träd och buskar ska vara naturliga träd- och buskarter, dvs arter som förekommer inom sitt naturliga utbredningsområde och sin spridningspotential. Träd får inte planteras över tekniska nätverk.

7.1.3 Utredningskrav

Den som påbörjar ett byggprojekt ska vid behov redogöra i tillståndsansökan hur utrotningshotade arter tas i beaktande i samband med byggande eller andra åtgärder.

7.2 Särskilda föreskrifter på detaljplaneområden

7.2.1 Allmänna föreskrifter

Av småhustomtytan på ett detaljplaneområde ska en tredjedel bestå av gröntäckt ytmaterial som släpper igenom vatten. Gröna tak betraktas också som gröntäckta områden.

7.2.2 Anläggande av gårdsplan

På en tomtedel som enligt detaljplanen ska ha planteringar och vara obebyggd ska det planteras eller bevaras träd och buskar på minst 10% av tomtytan.

7.3 Särskilda föreskrifter på områden utanför detaljplaneområden

7.3.1 Allmänna föreskrifter

Byggande som inverkar på åkerlandskap bör placeras i anslutning till befintliga gårdsområden och skogsdungar. Vid byggande ska man sträva efter att bevara växtligheten, ytformerna samt särskilda naturvärden på byggplatsen. Vid byggande ska man sträva efter att bevara byggplatsens naturenlighet och behålla naturens betydande skönhetsvärden och speciella naturförekomster, såsom flyttblock och enskilda vackra träd.

7.4 Särskilda föreskrifter på strandområden

7.4.1 Allmänna föreskrifter

Uppförande av byggnadsobjekt ska projekteras och genomföras så att tomtens trädbestånd och annan växtlighet, ytformer och naturvärden bevaras så naturenliga som möjligt. En byggnads läge på byggplatsen och avstånd till strandlinjen ska vara sådant att strandlandskapets naturenlighet bevaras.

7.4.2 Anläggande av gårdsplan

På byggplatsen ska enskilda träd inom trädbeståndet bevaras inom ett avstånd av minst 10 meter från strandlinjen.

7.5 Värdefulla naturområden

Vid byggande och projektering och anläggande av en gårdsplan ska särskild uppmärksamhet fästas vid att bevara naturvärdena på byggplatsen.

7.6 Fågelsäkert byggande

Storlek, placering, ytmönster, glasegenskaper och andra lösningar i fråga om byggnadsobjektets fönster och andra glasinstallationer, såsom glasräcken och glasväggar, samt byggnadsobjektets belysning ska planeras och genomföras så att de inte leder fåglarna att kollidera med glaset.

8. Anläggande av gårdsplan

8.1 Projektering och anläggande av gårdsplan

8.1.1 Allmänna föreskrifter

Vid projektering och anläggande av en gårdsplan ska man se till att den i enlighet med tomtens eller byggplatsens användningsändamål blir användbar, hälsosam, trygg och trivsamt och inte medför olägenhet för grannarna.

8.1.2 Särskild bestämmelse om reparationsbyggande

Den befintliga gårdsplanens användbarhet och trivsel ska i mån av möjlighet förbättras i samband med byggnadsåtgärderna som vidtas till exempel i fråga om bilplatsområden, träd och planteringar, lek- och vistelseområden och gårdskonstruktioner samt genom att förbättra tillgängligheten på gårdsplanen.

8.1.3 Gårdsplanens höjdläge

Gårdsplanens höjdläge ska anpassas till den befintliga och planerade omgivningens höjdlägen så att dessa passar ihop med höjdläget på granntomten, vägen, gatan och andra områden i omgivningen.

8.1.4 Terrasseringar och stödmurar

Om gårdsplanen måste jämnas ska detta i första hand ske genom terrassering och i andra hand genom stödmurar. Terrassering på tomtgränsen får inte göras brantare än 1:3. Terrasseringen ska anpassas till omgivningen genom till exempel planteringar.

8.2 In- och utfart för fordon och trafikarrangemang, räddningsväg

8.2.1 In- och utfart för fordon

På tomten eller byggplatsen får en in- och utfart för fordon som leder till gatan eller vägen anläggas. Av särskilda skäl kan byggnadstillsynsmyndigheten tillåta flera in- och utfarter om det är motiverat med tanke på användningen av tomten eller byggplatsen. In- och utfarten ska ha ett tillräckligt fri-siktsområde, och dess längsgående lutning får inte vara brantare än 1:10. In- och utfarten för fordon på detaljplaneområden får vara högst 6 meter bred på bostadsområden och högst 10 meter bred på andra områden.

8.2.2 Trafikarrangemangens säkerhet

Fordonstrafiken vid tomten och tillgängliga trafikleder ska planeras och genomföras så att de inte medför fara eller olägenheter för invånarna, omgivningen eller den allmänna trafiken. Bilplatserna och gårdsarrangemangen på tomten ska genomföras så att bilarna har möjlighet att svänga på den egna tomten för att inte äventyra trafiksäkerheten på gatan eller vägen.

Vid byggande i närheten av landsvägar ska lagstiftning gällande landsvägar beaktas. För riks- och stamvägar är skyddsområdet 30 meter samt för region- och förbindelsevägar är skyddsområdet 20 meter från landsvägens mittlinje. För arbeten i landsvägens vägområde krävs tillstånd från den ansvariga väghållningsmyndigheten. Vid byggande i närheten av andra typer av vägar, såsom gator och enskilda vägar, ska begränsningar och bestämmelser i detaljplaner och i lagstiftning, som till exempel lagen om enskilda vägar, beaktas.

8.2.3 Räddningsväg

Utryckningsfordon ska kunna köra tillräckligt nära byggnaden och dess ingångar. Räddningsverkets lyftanordningsutrustning ska fritt kunna köra fram till byggnader i tre eller flera våningar så att räddningsåtgärder är möjliga. Vid räddningsvägen i anslutning till tomtens infart ska en skylt som anger räddningsvägen placeras. Räddningsvägen ska vara minst 3,5 meter bred och den fria körhöjden minst 4,5 meter.

8.3 Bil- och cykelplatser

8.3.1 Motorfordon och eldrivna en-personsfordon

Om inget annat bestäms i detaljplanen ska 1,5 bilplatser per bostad uppföras på tomten och varav minst 10% ska utses till gästparkeringsplatser. I samband med nybyggnad och ändringar ska det på tomten reserveras tillräckligt med utrymme även för parkering av lätta mopedbilar eller motsvarande, motorcyklar och mopeder samt för laddningsstationer för elbilar eller andra eldrivna en-personsfordon (elektriska förflyttningshjälpmedel). På tomter för bostadsvåningshus och radhus ska en (1) bilplats uppföras för varje påbörjade 30 platser för användare med nedsatt rörelse- och funktionsförmåga och de ska placeras på ett ändamålsenligt sätt med tanke på deras användbarhet och utmärkas med separata markeringar. Från dessa bilplatser ska det finnas en gång lämpad för personer med nedsatt rörelse- och funktionsförmåga till byggnaden och till de utrymmen som betjänar den.

8.3.2 Cykelplatser

Det ska reserveras tillräckligt med utrymme för förvaring av cyklar och de ska vara tillgängliga och i mån av möjlighet i närheten av ingången till byggnaden. I samband med byggnadsåtgärder på en gårdsplan ska möjligheten att parkera och förvara cyklar förbättras.

Om inget annat bestäms i detaljplanen ska cykelplatser på detaljplaneområden byggas enligt följande:

- På tomter för bostadsvåningshus och radhus ska det finnas förvaringsutrymme för cyklar med minst en cykelplats per 50 m² våningsyta och majoriteten av platserna ska placeras på gårdsnivå i ett takförsatt och låsbart utrymme och på gårdsplatserna utomhus ska det finnas möjlighet att även låsa fast cykeln i ramen. I samband med bostadsvåningshusens friluftsräddningsförråd, cykel-förråd eller ingång ska det även reserveras utrymme för specialcyklar.
- På tomter för privata och offentliga närtjänster samt arbets-, mötes- och affärslokaler ska det finnas minst en cykelplats för varje byggd 50 m² våningsyta. Cykelplatserna ska placeras i närheten av huvudingången och förbindelsen till trafiklederna ska vara smidig. Av cykelplatserna ska minst hälften byggas med tak och möjlighet att låsa fast cykeln i ramen.

8.4 Avfallshantering

Avfallsinsamlingsredskap, sopinhägnader, komposter och motsvarande ska placeras på egen tomt och får inte förföla omgivningen. Dessa får inte heller placeras på tomtanslutningens frisksiktsområde. Placering av avfallsbehållare och komposter ska vara sådan att hälsorisker och olägenheter minimeras.

Skyddstak för avfallskärl ska placeras minst 8 meter från byggnaden. Uppställning av fler än två avfallsbehållare ska placeras minst 6 meter från byggnaden på ett brandsäkert sätt. Enskilda 240–600 liters kärl ska placeras minst 4 meter från byggnad. Det är möjligt att anlägga avfallshanteringen närmare än angivna avstånd om tillräcklig konstruktiv brandsäkerhet kan säkerställas.

8.5 Snö på fastigheten

Det ska reserveras tillräckligt med utrymme för lagring av snö på tomten.

8.6 Dagvatten och dräneringsvatten

På tomten ska anläggas ett dagvatten- och dräneringsvattensystem från vilket vattnet helt eller delvis infiltreras på den egna tomten om markförhållandena möjliggör detta och om det inte finns risk för fuktskador på byggnaderna i området. Dagvatten och dräneringsvatten som inte infiltreras på tomten ska vid behov genom fördröjning ledas till det allmänna dagvattensystemet. Fördröjningen ska i första hand genomföras i form av naturbaserade lösningar såsom sänkor, fördröjningsbassänger eller motsvarande och i andra hand i form av fördröjningslösningar under jord. Öppna diken får inte fyllas igen om man inte utreder hur en utfyllnad påverkar ledningen av dagvatten från den egna tomten och granntomterna samt förhindrar uppkomsten av olägenheter.

Byggplatsen ska vara tillräckligt djupt dränerad. Dagvatten får inte avledas till avloppsvattenledningen och avledningen får inte heller förorsaka olägenheter för grannarna. Byggnaden ska förses med regnvattenrännor samt behövligt antal stuprör. Stuprören får sträcka sig högst 20 cm från fasadens yta. Vattnet från stuprännorna ska ledas på ett ändamålsenligt sätt till dagvattennätet eller i terrängen om något dagvattennät inte finns. Infiltrering på tomten förutsätter en geoteknisk undersökning och en geoteknisk plan som utarbetats på basis av undersökningen.

Den som ansöker om bygglov för uppförande eller grundläggande reparation av en byggnad ska bifoga en utredning om anläggande av ett system för hantering av dagvatten och dräneringsvatten ur husgrunden eller en utredning om ett befintligt system, dess kapacitet och funktionsförmåga samt underhåll av systemet.

1.7 Hantering av avloppsvatten

Avloppsvatten skall hanteras i enlighet med Västkustens miljöenhets miljöskyddsföreskrifter.

9. Rivning av en byggnad eller en del av den

Då en byggnad delvis ska rivas och repareras ska dess särdrag beaktas och åtgärden får inte obefogat leda till ett slutresultat som stilmässigt avviker från den ursprungliga byggnaden. Byggnadstillsynsmyndigheten kan av särskilda skäl då den behandlar en ansökan om bygglov som omfattar rivning av en byggnad eller en separat ansökan om rivningslov kräva att sökanden lämnar in en utredning om byggnadens och interiörens historiska eller arkitektoniska värde.

Rivningsarbetet får inte medföra skadliga buller-, damm- eller andra motsvarande konsekvenser för omgivningen. Principerna för cirkulär ekonomi ska iakttas i rivningsarbetet. Återanvändning av byggnadens delar på byggplatsen ska prioriteras i förhållande till återvinning.

Om uppförandet av en ny byggnad inte påbörjas omedelbart efter att en byggnad eller en del av en byggnad har rivits ska tomten utan dröjsmål städas upp.

10. Allmänna områden, det offentliga rummet

10.1 Parker och andra rekreatiomsområden, stränder och bryggor

10.1.1 Parker och andra rekreatiomsområden

Fasadytan på byggnader, konstruktioner, anläggningar och andra anordningar som byggs i parker och andra motsvarande rekreatiomsområden, beläggningar på parkgångar och parkområden samt hanteringssystem för dagvatten ska anpassas till parkens eller det motsvarande rekreatiomsområdets karaktär.

10.1.2 Stränder och bryggor i den offentliga miljön

Kajer, bryggor, vågbrytare och andra motsvarande konstruktioner vid stränder i den offentliga miljön ska anpassas till varje områdes karaktär och strandlandskap. Allmänna bryggor ska anpassas till olika befolkningsgruppers behov.

10.2 Byggnadsobjekt i det offentliga rummet

10.2.1 Parker och andra rekreatiomsområden

Byggnadsobjekt på torg, park- och rekreatiomsområden ska placeras så att de inte stör användningen och underhållet av områdena eller deras tillgänglighet.

10.2.2 Regionala avfallsinsamlingsplatser

Regionala avfallsinsamlingsplatser kan placeras i det offentliga rummet då placeringen grundar sig på en plan med rättsverkningar eller en godkänd gatu- eller parkplan.

11. Arrangemang under byggnadsarbete

11.1 Etablering, användning och städning av byggarbetsplatsen

11.1.1 Etablering och inhägnad av byggarbetsplatsen

Byggarbetsplatsen ska, särskilt med beaktande av gångtrafikens smidighet, avskiljas från sin omgivning på ett säkert och ändamålsenligt sätt, vid behov genom inhägnad. Storleken, konstruktionen, materialet och färgen på byggarbetsplatsens inhägnad ska anpassas till omgivningen.

11.1.2 Trädbestånd som ska bevaras

Trädbeståndet som ska bevaras på byggarbetsplatsen ska skyddas på ett lämpligt sätt under tiden som arbetet pågår.

11.1.3 Byggarbetsplatsen ska hållas i städat skick

Byggarbetsplatsen ska hållas i gott och städat skick. Material ska förvaras skyddat på byggarbetsplatsen i enlighet med tillverkarens anvisningar.

11.1.4 Minskning och bekämpning av olägenheter från byggarbetsplatsen

Byggarbetsplatsen ska skötas så att den inte orsakar personskada eller egendomsskador, trafikstörningar och andra störningar eller andra oskäliga olägenheter för omgivningen. I alla arbeten och aktiviteter ska man förhindra att störande damm, bortgrävd jord, slam, rök, lukt och andra skadliga ämnen sprids till omgivningen. Lagring av arbetsmaskinernas bränsle- och smörjvätskor och andra ämnen på byggarbetsplatsen ska ordnas så att farliga eller skadliga ämnen inte kommer ut i miljön och marken. Från byggarbetsplatsen får inte dag- eller dräneringsvatten som innehåller fasta ämnen, slam eller skadliga ämnen ledas till vattendrag eller diken. Vid hantering och avledning av vatten från byggarbetsplatsen ska vattentjänstverkets och miljöskyddets bestämmelser iakttas.

11.1.5 Byggarbetsplatsens avfallshantering

Avfallshanteringen på byggarbetsplatsen ska vara systematisk. Byggarbetsplatsen ska ha tillräckliga och för byggplatsen dimensionerade utrymmen för ordnandet av avfallshanteringen.

11.1.6 Städning av byggarbetsplatsen efter avslutat arbete

Då arbetet färdigställts ska tillfälliga byggnader, inhägnader och motsvarande konstruktioner på byggarbetsplatsen avlägsnas utan dröjsmål och byggplatsområdet snyggas upp.

12. Underhåll av byggnadsobjekt och miljö

12.1 Skötsel av byggnadsobjektet och dess omgivning

En byggnad och dess omgivning samt allmänna områden ska skötas och hållas i ändamålsenligt skick. Ägaren eller innehavaren av en fastighet eller ett område är skyldig att se till att fastigheten eller området är i ändamålsenligt skick.

12.2 Förvaring av arbetsfordon och anordningar

Sådana arbetsfordon, arbetsmaskiner, anordningar eller varor som grundar sig på tillstånd av en myndighet får inte förvaras på tomter avsedda för boende inom detaljplaneområden. Säsongsbetoad förvaring av mindre båtar, husbilar, husvagnar och andra motsvarande fordon är tillåten på tomten.

12.3 Obebyggda tomter och andra områden

Obebyggda tomter ska skötas så att de inte förfular miljön och de får inte användas för lagring eller förvaring eller parkering av fordon i strid mot detalj- eller generalplanen.

TILLSYN, EFTERLEVNAD OCH AVVIKELSE FRÅN BESTÄMMELSERNA

Efterlevnaden av byggnadsordningens bestämmelser övervakas av byggnadstillsynsmyndigheten. För att övervaka den byggda miljöns och byggnaders skick kan särskilda besiktningar ordnas enligt beslut av byggnadstillsynsmyndigheten.

Den myndighet som anges i kommunens förvaltningsstadga kan, av särskilda skäl, bevilja undantag från byggnadsordningens bestämmelser.

13. Ikraftträdande

Denna byggnadsordning träder i kraft xx.xx.2026. Byggnadsordningen träder i kraft trots sökande av ändring (till de delar som ändringssökandet inte omfattar).

Genom denna byggnadsordning upphävs byggnadsordningen som antogs av stadsfullmäktige 21.4.2008 § 19 och trädde i kraft 18.11.2010.

